

Maastikumärgid Koguva külas Muhumaal

Liisu Lehari

Silmas pidades küla ajaloolist, arhitektuurilist, etnograafilist ja kultuuriloolist kujunemist, samuti maastiku suhtelist mitmekesisust võime Koguvas märgata mitmeid maastikumärke.

Koguva on tuntud oma looklevate ja omavahel põimuvate külateede ja neid ääristavate sammaldunud kiviaedade poolest. Hoonete gruppe sidusid ümbritseva loodusega orgaaniliseks tervikuks kohalikust looduslikust materjalist aiad. Seega etendasid aiad nii taluõue kui kogu küla üldilmes olulist osa. Kiviaiad andsid saarte maakasutusele ja asutusele kindlamad ja püsivamad raamid ning suurema konservatiivsuse.

Kiviaedaega on lahutamatu seotud väravad ja erinevad ülekäigukohad. Kõik augud ja ülekäigu kohad olid kinni ning takistasid loomade liikumist. Tänapäeval omavad nad pigem piiri markeerivat funktsiooni.

Talu, aga ka kogu külaansambli terviklikkuse huvides tuleb kindlasti märkida ka pukktuulikud. Pukktuulikud kuulusid omal ajal lahutamatu osana saarte kadakaste karjamaade ja kiviaedadega maastikupilti. Tänapäevaks on nad minetanud oma kunagise majandusliku tähtsuse. Kindlasti oli neil omapärastel tuuleveskitel oma osa selles, et saarte külapilt kujunes aja jooksul nii ainulaadselt maaliliseks ja meeldejääväks.

Elav organism vajab enda elushoidmiseks värsket joogivett. Muhus oli looduslikke veekogusid vähe ja nii pidid külad rajama endale külakaevu. Koguvas oli selleks küla keskel asuv kooguga kaev, mida võib siiani pidada üheks küla sümboliks.